

ULOGA VASPITAČA U KORIŠĆENJU IGRAČAKA

- Kada se govori o značaju igračaka za razvoj deteta i kriterijumima njihovog izbora u sistem igračaka, treba se ipak ograditi od pripisivanja preterano dobrih svojstava pojedinim materijalima, samim po sebi. Ne treba očekivati da će već samo dovođenje dece u dodir sa njima biti dovoljno da se oni na najbolji način iskoriste i automatski povoljno deluju na mališane. Materijal još ne znači metodu, kao što ni metod još ne znači celinu postupka kojim se podstiče, usmerava i unapređuje dečiji razvoj.

- O tome je Frebel, tvorac prvog didaktički strukturiranog materijala za predškolsku decu, rekao: "Ako moj obrazovni materijal ima izvesnu efikasnost, ona ne potiče od njegovog spolašnjeg izgleda, koji ništa posebno i ne sadrži ništa novo, ona potiče isključivo od načina na koji sam se njime poslužio." Prema tome, način korišćenja igračke značajno zavisi i od odnosa, kako je nudi deci, organizuje igru i interviše u toku igranja. Sa druge strane, ma koliko igračka bila razvojno, i u svakom drugom pogledu, vredna, ona ne može umanjiti delikarnu ulogu odrasle osobe koja se smatra o detetu. Organizacija igre od nje zahteva strpljenje, predusretljivost i snalažljivost, kako bi igra imala razvojni učinak.

- Naglašavajući ulogu odrasle osobe za dobro korišćenje igračke, najvažnije je da njena intervencija ne sme da naruši karakteristike igre u operisanju ponuđenim materijalom. Dečja pažnja treba da bude usmerena na aktivnost, a ne na odnosa, kao da je on centralna ličnost i izvor saznanja, tj. donosilac i jedini tumač pravila igre. Njegovo je da obezbedi prilike za igru i podstakne dete da igračku koristi na razne načine. On može katkad i da pouči, olakša, ohrabri, međutim, ipak je dečja aktivnost ono što pokreće razvoj. Odrasla osoba ne treba deci da nameće svoj način mišljenja, ali ni da ih liši svog uticaja i pomoći.

- Korišćenje igračke zavisiće, pored uzrasta i individualnih karakteristika deteta, od opšte atmosfere koja ga okružuje, materijalnih i socio-kulturnih činilaca koje neposredno deluju, isto toliko, koliko i od mogućnosti inherentnih samoj igrački. Ovde bismo posebno naglasili da mogućnost korišćenja igračke zavisi i od okoline koja treba da predstavlja udobnu, bezbednu i dovoljno prostranu sredinu za razvoj svake aktivnosti deteta. Igračku treba prezentirati na pravi način. On se sigurno razlikuje od načina na koji se deci daje hrana ili nešto što im je neophodno u svakodnevnom životu.

- To se na primer može uočiti u obliku iznenađenja, povodom nekog praznika ili drugom svečanom prilikom, u igri “toplo-hladno” koja podstiče dečju maštu i nestrpljivo očekivanje. Već lepo upakovana igračka, koja se polako pomalja iz kutije, postiže ovaj cilj.

Sistem dečjih igračaka

- Preko dečjih mogućnosti za igru, koje se usavršavaju, sagledivih u sve većem obimu, raznovrsnosti i kvalitetu načina na koje se koriste igračke, moguće je pratiti razvoj deteta i unapređivati funkcije koje se pojavljuju simultano i sukcesivno u toku ovog razvoja. Uz pomoć igračaka, treba detetu omogućiti sve oblike igara suštinskih značajnih za njegov razvoj, koje će doprinosti razvoju njegove motorike i čula, društvenosti i emocija, inteligencije i saznanja, kao i svih oblika komunikacije i stvaralaštva. One treba uravnoteženo da doprinese razvoju svih ovih aspekata i kvaliteta ličnosti deteta. Pogrešno bi bilo ako bi se, vodilo računa samo o razvoju mentalnih sposobnosti, a zapostavio afektivni život dece.

- Za pravilan izbor i korišćenje igračaka potrebno je poznavati njihove karakteristike, kao i mogućnosti da doprinesu učenju i razvoju deteta. Kao što smo videli, svaki uzrast ima svoje karakteristične igre i igračke, a čak i kada se koriste iste igračke to se čini na razne načine. Otuda, pored uputstava za korišćenje, većina igračaka ima i upisan minimalan uzrast na kojem se mogu ponuditi detetu. Već navedene činjenice ukazuju na potrebu da se igračke nabavljaju i nude deci u određenom sistemu, kompatibilnom sa sistemom igara o koje je već bili reči. Glavna osobina oba sistema je praćenje opšteg razvoja deteta i usklađivanje sa njegovim osobenostima. Pored karakteristika uzrasta, za izbor igračaka u sistem treba pre svega, dobro poznavati decu kojoj se namenjuju, njihove sklonosti, želje, potrebe, ponašanje i dostignuti stepen razvoja, sredinu u kojoj rastu i iskustva koja su već stekla u dodiru sa njome.

- Budući da je igračka jedno od sredstava za uticanje na dečje aktivnosti, preko valjanog i sistematskog izbora moguće je zadovoljiti zahtev da se svaka aktivnost uvede u pravo vreme, igračkama koje odgovaraju deci svim svojim karakteristikama. Ukoliko igračka ne odgovara razvojnim potrebama deteta i funkcionalno ga vezuje za aktivnost ispod nivoa njegovih sposobnosti, posledica njene primene biće dosada, nezainteresovanost, opadovanje sposobnosti za čuđenje i istraživačkog ponašanja. Treba se odreći svih materijala za igru koje je moguće zameniti drugim, čija primena obezbeđuje deci veće i aktivnije angažovanje, tj. sticanje bogatijeg i produbljenijeg iskustva.

- To podrazumeva i odstranjivanje igračke koje zahtevaju rutinski postupak i pretvaraju decu u pasivne posmatračke. Iz navedenog proizilazi da izbor igračaka u sistem treba da bude precizno planiran, polazeći od utvrđenih kriterijuma, da bi se deci obezbedile raznovrsne aktivnosti i stalno napredovanje u nivou bavljenja njima. Istovremeno to ne treba da bude u skladu sa neotuđivim dečjim pravom izbora čime će se i kako igrati. Zahtev za raznovrsnošću igračaka koje se nude deci, i njihovo korišćenje u različitim situacijama, vrlo je značajan i sa metodičkog stanovišta, jer predstavlja uslov za apstrhovanje operacija koje se vrše njima od konkretnog materijala, kao i transfer na druge materijale. Ako deci uvek dajemo isti tip didaktičkog materijala (npr. Dinesove blokove) postoji mogućnost njihovog funkcionalnog vezivanja samo za jedan prototip, što je karakteristika dresure.

- Prilikom stvaranja sistema igračaka poželjno je da se uvaži i preporuka da je dobro imati igračke u kompletima i serijama, što se odnosi kako na konstruktorske igračke, tako i na sve ostale.... Konačno, imajući u vidu da je jedan od osnovnih razloga za pohađanje dečjih vrtića, njihov doprinos razvoju dečje društvenosti, poželjno je smenjivanje individualnih igara sa grupnim i kolektivnim. Otuda, paralelno sa igračkama za pojedinačnu igru (i mogućnostima za relativnu izdvojenost igrača) deci treba ponuditi igračke koje podrazumevaju saradnju više učesnika.

- Hvala na pažnji

Maja Matic